

เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยเรื่อง สงครามและความขัดแย้ง

ถึงแม้มนุษย์ได้ผ่านพ้นช่วงเวลาแห่งความโหดร้ายของสงครามโลก และสงครามเย็น แต่ช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาความขัดแย้งและสงครามยังคงมีให้เห็นทั่วโลกไม่ว่าจะในภูมิภาคอเมริกาใต้ แอฟริกา ยุโรปตะวันออก ตะวันออกกลาง หรือเอเชีย ทั้งในรูปแบบของสงครามระหว่างประเทศหรือความขัดแย้งภายในประเทศต่างๆ นักเศรษฐศาสตร์จำนวนมากได้ทำการศึกษาวิจัยสงครามที่เกิดขึ้นทั่วโลกโดยพบว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นหนึ่งในเหตุผลที่สำคัญซึ่งนำพาประเทศหรือสังคมเข้าสู่วัฏจักรแห่งความขัดแย้ง

ความยากจนเป็นปัจจัยสำคัญในลำดับต้นที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง โดยจะพบในกรณีของความขัดแย้งภายในประเทศมากกว่าระหว่างประเทศ การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหนึ่งในปัจจัยที่อาจช่วยไม่ให้เกิดประเทศหรือสังคมหนึ่งเข้าสู่สงคราม การเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงจะช่วยลดจำนวนคนจน ทำให้โอกาสที่ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นมีน้อยลง ดังนั้นนโยบายต่างๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจจึงเป็น

เครื่องมือหนึ่งที่สามารถช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางอ้อม

ถึงแม้การที่ประชาชนมีรายได้หรือความมั่งคั่งเพิ่มขึ้นจะทำให้โอกาสที่ความขัดแย้งหรือสงครามจะก่อตัวขึ้นมีน้อยลง แต่ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา หลายประเทศทั่วโลกก็มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง แต่มนุษยชาติยังคงประสบกับความขัดแย้งและสงครามมากมาย นั่นหมายความว่ายังมีปัจจัยอื่นๆ ที่สำคัญอีก การแย่งชิงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในขณะที่จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือการจัดสรรปันส่วนผลประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไม่ยุติธรรม เป็นอีกสาเหตุที่มีการกล่าวถึง

ความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นในประเทศๆ หนึ่งเป็นปัจจัยในลำดับต้น ถึงแม้ความสัมพันธ์กับความขัดแย้งจะยังไม่ชัดเจน แต่หากศึกษารายละเอียดลึกลงไปจะพบว่า ความไม่เท่าเทียมในแนวราบ (Horizontal Inequality) หรือความไม่เท่าเทียมระหว่างภูมิภาคหรือกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม เชื้อชาติ ศาสนา อย่างเช่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย (Samtisant, 2005) หรือในกรณีของมินดาเนาในประเทศฟิลิปปินส์และปาปัวในประเทศอินโดนีเซีย (Resosudarmo et al., 2016) เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรง

โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ไม่ควรถูกมองข้าม ประเทศที่พึ่งรายได้จากการค้าสินค้าขั้นปฐม (Primary Commodities) มีโอกาสที่จะเข้าสู่สงครามได้มากกว่า นอกจากนี้ ประเทศที่ทำการค้าระหว่างกันมีโอกาสเข้าสู่สงครามได้น้อยกว่า

สำหรับต้นทุนที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งและการเข้าสู่สงคราม นอกจากชีวิต

ไม่ว่าสงครามหรือความขัดแย้งจะเกิดจากสาเหตุอะไร ใครเป็นผู้เริ่ม แต่ผลกระทบของมันส่งผลต่อประชาชน ผู้บริสุทธิ์โดยเฉพาะผู้ที่มิรายได้น้อย ผู้หญิงและเด็กมากกว่าผู้บริหารประเทศ ซึ่งเป็นคนที่กำหนดนโยบายเข้าสู่ความขัดแย้งเหล่านั้น

มนุษย์แล้ว ที่เห็นได้ชัดคือระดับการลงทุนของประเทศไทยลดลง ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการเติบโตในอุตสาหกรรมอาวุธยุทธโปกรณ์ก็ตาม (Meetaworn, 2015)

หากพิจารณาพฤติกรรมเชิงเศรษฐศาสตร์ของกลุ่มที่เข้าสู่ความขัดแย้งจะพบว่า เงินทุนที่นำมาใช้มาจากการเข้าครอบครองแหล่งทรัพยากร เช่น บ่อขุดเจาะน้ำมัน เพื่อนำน้ำมันไปขายในตลาดมืด บางกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ รวมถึงรัฐบาลของบางประเทศ ไม่ว่าจะในรูปแบบของเงินทุน อาวุธยุทธโปกรณ์ หรือการฝึกฝน หากกลุ่มที่เข้าสู่ความขัดแย้งนี้ได้รับความนิยมนอกจากคนในพื้นที่ก็จะได้รับการสนับสนุนทั้งในรูปแบบของเงินบริจาค และสิ่งของเพิ่มเติม

คำถามสำคัญอยู่ที่ว่า การเข้าสู่สงครามและความขัดแย้งกระทบการดำเนินงานของรัฐบาลอย่างไร? คำตอบคือ การใช้ฉายาภาครัฐจะเปลี่ยนจากภาคสังคมมาสู่อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับสงคราม ทั้งนี้ผลกระทบจะรุนแรงกับประชาชนที่มีรายได้น้อย และผลกระทบต่อประเทศจะยาวนาน ถึงแม้สงครามจะสิ้นสุดไปแล้ว นอกจากนี้ภาครัฐยังประสบกับปัญหารายได้จากภาษีที่ลดลง เงินทุนสำรองระหว่างประเทศที่ร่อยหรอ นำไปสู่การเป็นหนี้ อัตราดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้น

สำหรับนโยบายระหว่างประเทศที่ใช้โต้ตอบในช่วงเวลาแห่งความขัดแย้งมีทั้งการคว่ำบาตร ซึ่งพบว่ามีประสิทธิภาพต่ำ และส่งผลกระทบทางลบกับประชาชนของประเทศนั้นมากกว่าผู้บริหารประเทศ นอกจากนี้ ยังมีการลดการให้ความช่วยเหลือทางการทหาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อนโยบายระหว่างประเทศของประเทศนั้นมากกว่าที่จะนำไปสู่สันติภาพ ทั้งนี้ ความขัดแย้งยากที่จะจบลงหากผู้ที่เข้าร่วมยัง

กับเศรษฐกิจ

■ **ดร.ศรินทร์ ศานติศาสตร์**

คณะพัฒนศาสตร์เศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
www.econ.nida.ac.th
ssantisart@hotmail.com

คงได้ประโยชน์จากการค้าสินค้าผิดกฎหมาย ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผมอยากปิดท้ายว่า ไม่ว่าจะสงครามหรือความขัดแย้งจะเกิดจากสาเหตุอะไร ใครเป็นผู้เริ่ม แต่ผลกระทบของมันส่งผลต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์โดยเฉพาะผู้ที่มีรายได้น้อย ผู้หญิงและเด็กมากกว่าผู้บริหารประเทศ ซึ่งเป็นคนที่กำหนดนโยบายเข้าสู่ความขัดแย้งเหล่านั้น “WAR does not determine WHO is RIGHT — ONLY who is LEFT” ครับ

**เอกสารอ้างอิง

Meetaworn, K. (2015), “The Arms Trade, Wars, Military Expenditure and Economic Growth in the United States and Related Countries”, Doctor of Philosophy Dissertation, Faculty of Economics, Chulalongkorn University.

Resosudarmo, B., Latiph, A., Sarntisart, I., and Sarntisart, S. (2016), “Development in Southeast Asia’s Lagging Regions”, Working Papers in Trade and Development No. 2016/08, the Australian National University.

Sarntisart, I. (2005), “Socio-economic Silence in the Three Southern Provinces of Thailand”, Journal of Public and Private Management, 12(2): 67-88.